

NR 4 • 2006

Sverige: 65:-

Danmark: 70:-

Norge: 75:-

Flugfiske i Norden

- I Carsten Lorange's fotspår • Havsöringens skyddsängel
- Legendarisk laxfiskeguide • Störtade landinsekter
- Småspönas mästardesigner

I våras hade FiN-medarbetaren Johan Klingberg en fiskeupplevelse utöver det vanliga. Han lyckades med en gäddfångst som nog kan antas likna något slags världsrekord. Hans redogörelse hann inte publiceras i sommarnumret, men vi tycker den är värd att delge läsekretsen, även om vi nu hunnit in på höstkanten – när fisket efter gädda åter börjar bli högintressant. Man kan ju fundera kring vad som är ett lämpligt flugval egentligen, när det gäller storkäftad fisk ... Stor fisk stor fluga, brukar det ju heta.

TEXT OCH FOTO: JOHAN KLINGBERG
TECKNING: THOMMY GUSTAVSSON

Med förväntansfull blick följer jag tafsens rörelser på sin vandring över höljan, den hölja som alltid hyser ett par av åns storöringar. Normalt hade hugget kommit för länge sedan.

Jag söker som vanligt en anledning till det uteblivna hugget:

– En skitfluga, skulle ha bytt ut den för länge sedan. Tänk om öringen inte ser flugan i det höga och färgade vattnet?

Jag är på väg att ge upp hålan för att testa ett par platser längre nedströms. Det är nu (det var i våras) eller aldrig man har chansen på en av de verkligt stora, snart sprider de sig och ställer sig på platser som är omöjliga att nå med flugspöet.

Tafsens sträcker – flugan *fastnar* och indikerar att botten eller en fisk tagit den. Jag spänner spöet och försöker dra loss kroken. Förvånad ser jag ett stort gäddhuvud lite spökligt suddigt framträda genom den gungande vattenytan.

– Fy för den lede ... en gädda i min öringhåla. »Min« öringhåla!

Snart bryts ytan av två rejäla stjärtfenor, en cirka 70 centimeter bakom tafsens, och den andra ytterligare en halvmeter bakom den första.

– Förbannade lekgäddor att rumla runt i min öringhåla, kommenterar jag tyst, samtidigt som jag försöker vara oberörd inför faktumet att en stor fisk tagit min fluga. Lekbeteendet hos fisken som tagit flugan, och den som följer efter, övergår snart till att vara något helt annat. Stjärtfenorna tillhör nämligen en och samma fisk. En otroligt stor fisk som tagit

min fridriftande harörensnyf, fastknuten på en 0,16 millimeter tunn tafsspets!

Springer för glatta livet!

GÄDDAN SLÅR med den väldiga stjärten mot ytan, så att vattnet skvätter långt in på land. Den vänder och börjar simma med strömmen.

Panik! Vilken fisk. Jag har aldrig sett en sådan fisk förut. Gode Gud, om du hjälper ... så lovar jag att ...

Hur är det möjligt här i min lillå, där gäddorna jag tidigare fått knappt tangerat kilot. Rasslet genom spöringarna får mig att återvända från mina funderingar. Det är sant din stolle – en stor fisk håller som bäst på att dra ut hela din backing. Spring din tok, spring för glatta livet!

Jag trär spöt mellan de första alarna, granarna och hasselbuskarna som är hinder mellan mig och ån. Kallt vatten sköljer över låren och in i stövlarna då jag försöker följa fisken nedströms. Jag halkar omkull på en av stenarna och slår upp ett kraftigt jack i knäet. Blodet pulserar och värmer en kort stund, men sköljs snart bort av nytt kallt vatten.

Vattenfallet, knappt femtio meter nedströms är min räddning, jag vet att det bara är där chansen finns att gäddan stannar. Snart är jag i kapp. Tio, snart femton meter fluglina i säkerhet på rullen. Kanske ändå ...

Gädda på språng

DÅ GÖR GÄDDAN det! Den tar sats i djuphålan ovanför fallet och kastar sig rakt ut

En gäddra tur

över det knappa metern höga fallet, och landar med ett plask en bit nedströms.

Hur är detta möjligt?

Att gäddor inte har förmåga att som strömfiskar hoppa uppför forsar och fall vet vi. Men den här jättegäddan hoppar! Visserligen *nedför* det lilla fallet, men ändå.

Optimismen och hoppet far all världens väg. Klass fyra spöet känns som en tunn vidja då gäddan fortsätter sin färd.

Då minns jag hæggen. Visst ja, hæggen!

Den som blåste ner för några år sedan och som nu ligger tvärs över hela ån. Där borde hon stanna, det täta grenverket som sticker ner i vattnet är för tätt, hon kommer inte att kunna ta sig igenom. Hon kommer att vara fast mellan hæggen och fallet. Chansen lever!

Repliken från linänden låter inte vänta på sig. Med oförminskad marschfart fortsätter gäddmadammen ner mot hæggen, igenom hæggen och ytterligare tio meter nedåt till nästa djuphåla. Där stannar hon.

– Okej, det är lugnt Johan. Du kommer nog snart på nåt. Försök bara att tänka positivt och konstruktivt nu.

– Ja visst är det lugnt. Väl? Jag har ju fri lina, visserligen genom ett ungefär tre

meter brett grenverk. Men i övrigt så.

– Om jag skruvar av rullen och trår den mellan grenarna och ... Nä, just det ja: linan går igenom spöringarna ja.

– Men om jag lägger ner spöet och försöker att skrämma tillbaka henne samma väg hon kom. Då kanske?

Bromsen dras i botten. Spöspetsen lirkas igenom och följer linans väg mellan grenarna så långt det går. Med spöet kvar på andra sidan hæggen går jag runt och halar hem linan så att spöet följer efter ut igenom trädet. Det är match igen!

Gäddans knyckar kommer allt glesare. Rusningarnas kortas till att bli knappt meterlånga. Dags för nästa problemlösning: Hur gör man för att få upp en gädda på långt över metern, utan att linan går av eller utan att den biter av en arm?

Jag lyckas till slut gå runt henne och kan nu pressa henne nedströms ifrån. Just då minns jag hæggen. Tänk om hon går igenom hæggen en gång till! Vevhastigheten ökar och avståndet mellan mig och fisken krymper allt mer. Hon står mot strandbrinken och vilar. Jag smyger upp bredvid och skjuter snabbt in en fot under magen och föser upp henne på land.

Rekordgädda

DET GICK! Vilken röta! Matchen är biff, armen lyfts i en segergest. Men jublet uteblir ... Vem kommer att tro mig? Inte ens min hund Bosse är imponerad. Han som annars skäller ut mina fångade fiskar.

Hela omvärlden bara fortsätter som vanligt, helt ovetande om min bedrift.

Ska jag slå ihjäl henne och väga henne, satsa på att hösta hem ett eventuellt gäddrekord? Hon är ju inte bara stor, utan dessutom tagen på ett litet åtta fots spö i klass fyra. Det borde rendera en toppnotering i någon tabell någonstans.

Så minns jag vissa löften givna till högre makter i ett krampaktigt läge en kvart tidigare. Jag slår snabbt några bilder med kameran och mäter henne med måttbandet. *Etthundratjugosex* (126) centimeter – innan hon återfår friheten.

Ett stort problem uppstår på vägen hem: ingen svarar i telefon. Ingen av fiskekompisarna är anträffbar att berätta för.

Mormor, som inte ens är fiskeintresserad, blir första måltavlan. Hon fortsätter lugnt att diska vidare medan jag inlevelsefullt från kökssoffan berättar om min storfångst och eventuella rekordgädda.

Stora, vid svärmningar, döende dagsländor är inte att ta miste på. Men de minsta dagsländearternas »spentspinner« undgår ofta våra granskande blickar – men fisken missar dem sällan.

TEXT OCH FOTO: JOHAN KLINGBERG
TECKNINGAR: GUNNAR JOHNSON

Spent spinner i mikroformat

JAG GLÖMMER aldrig sommartiderna då vi grabbar låg på mage och tittade ner i bäcken hemma i Mullsjö. Oftast låg vi där och väntade på att få se någon av de skygga öringarna komma fram ur den underminerade strandbrinken. Väntan kunde bli lång och öringarna glömdes bort efter ett tag. Intresset fångades istället av alla insekter som låg på vattenytan. Jag fascinerades över hur den sega ytspänningen höll kvar insekterna. Än i dag kan jag häpna över hur många insekter som finns på och i vattenytan. På en yta motsvarande ett A4-papper kan det ligga hundratals olika insektskroppar, stora som små. Visa med vingar, andra utan.

Att studera insekter nära väckte en rad frågor. Bland annat förstod jag aldrig varför köpeflugorna alltid var så stora och vjuga i jämförelse med sina förebilder.

Jag lärde mig att de flesta insekterna är riktigt små. Den insikten har jag haft stor nytta av. För även om jag inte ser några insekter på vattenytan finns där ofta hundratals knappt synbara kryp som hänger djupt ner i ytan.

De mindre insekterna

DE FLESTA insektsgrupper som finns vid vattnet har arter som kan betecknas som små, det vill säga motsvarande krokstorlek 16 och mindre. Här avser jag natt- och dagsländor samt bäcksländearter, men även tvåvingar och landinsekter.

Det är svårt att särskilja arter i små storlekar, de är helt enkelt för lika. Skillnaden i utseendet mellan en lågt liggande mygga och en liten dagslända är ganska liten. Båda består av en tunn, skir kropp, ett knippe utspridda ben och genomskinliga vingar. Av det skälet tror jag att man klarar sig med ett fåtal mönster för att imitera allehanda små, halvdränkta insekter.

Då dagsländorna ligger döda på ytan med vingarna riktade rakt ut från sidan

kallas de för spent spinner. Även om en imitation av en sådan i första hand är tänkt att imitera just en död dagslända, kan en spent spinner likna många andra små insekter på ytan. Rätt bunden är den allmänt insektslik och därför ett verkligt allround mönster att imitera småkryp.

Men det är inte bara storlek och utseende som skiljer insekter åt på vattenytan. Även sättet de flyter på varierar. Stora insekter flyter tack vare att kroppen har en lägre densitet än vatten och de mindre insekterna har inte ens tyngd nog att bry-

an sitter de fibrer som används till vingar. På den andra sidan sitter en annan typ av betydligt kortare och styvare fibrer – det är dessa som kallas för »biot«.

Finessen med fibern är att den är ganska tålig mot vatten, men också att den har en luddig kant, som framträder som en kroppssegmentering då den lindas. Den luddiga ytan tar till sig impregneringsmedel mycket bra, vilket gör att flugan flyter även efter att en fisk tagit den.

Det underlättar om fibrerna är tillräckligt långa och rätt taperade då de skall lin-

das som en kropp runt krokskäftet. Därför föredrar jag fibrer från exempelvis tjäder, gås eller kalkon. Biot är alltså inget nytt material, det har funnits hos oss sedan länge och är ganska lätt att få tag på.

Polygarn och mjukt hackel

ETT AV DE verkligt svåra momenten då man binder en liten spent spinner är att få till en vinge som är proportionerlig i förhållande till kroppen. Vingarna på en död insekt är mycket skira och kan ibland vara svåra att se. Vingen skall därför bara bestå av ett fåtal polygarnfibrer, precis så många att de lämnar ett mycket svagt avtryck i ytan.

Av tradition används nästan alltid höns- eller tupphackel till torrflugor. Ett problem som ofta kan uppstå då man använder ett styvt tupphackel är att fibrerna fungerar som ett krokskydd framför krokspetsen och gör att flugan inte fäster. Den studsar undan då fisken tar den. Därför föredrar många att i stället använda det betydligt mjukare hönshacklet till midgeflugor.

Ibland kan det dock vara svårt att hitta tillräckligt små hönshackel till midgeflugorna. Då kan ett strutshearl vara ett bra alternativ. Dessa fibrer är betydligt tunnare än vanliga hackelfibrer, men fungerar alldeles utmärkt till mindre krokstorlekar.

Att fiska med så här små imitationer kräver ingen förändring i din utrustning. Den vanliga torrflugetrustningen i klass 4–6 fungerar alldeles utmärkt. Den enda skillnaden är att tafsspetsen ibland måste vara tunnare än normalt för att presentera flugan på bästa sätt. Dessutom krävs det ibland att tafsen sänks ner *under* ytan för att inte synas. Enklast sänker man tafsen genom att tvätta av den med diskmedel eller »mud«, en slags behandlad lera som sänker tafsen och tar bort eventuella reflexer som gör fisken misstänksam.

Mikro spent spinner

KROK: Storlek 16–24

STJÄRT: Bindtråd

KROPP: Biot från Kalkon, gås eller tjäder

VINGE: Polygarn, vitt eller grått

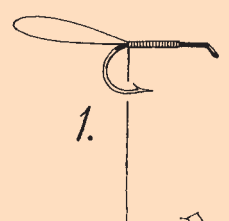
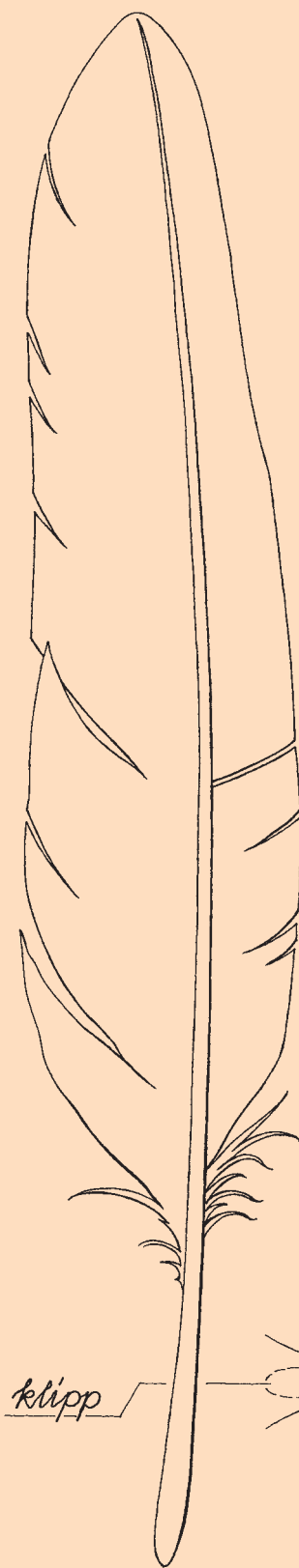
THORAX/HACKEL: Strutshearl, grått eller brunt

ta ytspänningen. Det innebär att sedda underifrån syns de sistnämnda mest bara som ett lätt avtryck på vattenytan, där detaljer är svåra att särskilja. Därför bör en liten fluga som skall ligga lågt på vattenytan vara bunden så lätt att inte heller den bryter igenom ytspänningen.

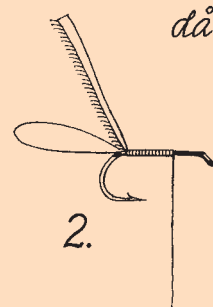
Lågt liggande flugor är i beröring med vattnet och efter ett tag börjar de absorbera vatten. De blir helt enkelt blöta och sjunker. Därför är det viktigt att små spent spinner binds av vattenavstötande material, men som också går att impregnera.

Som kroppsmaterial använder jag gärna så kallade »biotfibrer«. Materialet har varit relativt okänt på den europeiska marknaden tills för bara några år sedan, då några amerikanska torrflugemönster bundna med biotkroppar blev mycket populära.

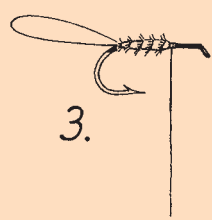
På en vingpenna sitter det som bekant fjäderfibrer på båda sidor. På den ena sid-

1.

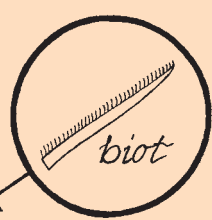

2.

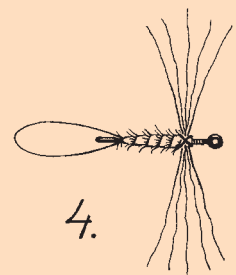
3.

Fäst bindtråden, gör en ögla och linda till krokböjen (1). Bind in en micro biot framför öglan (2) med den luddiga sidan vänd bakåt, så bildas kroppssegment då den lindas framåt (3).

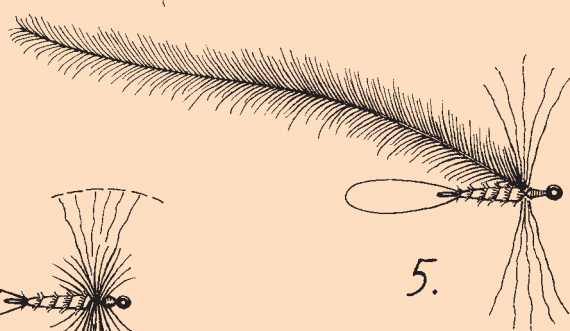
biot

Fibrerna på den smala sidan av en stor vingpenna är breda men snabbt avsmalnande, vilket ger en taperad och segmenterad kropp.

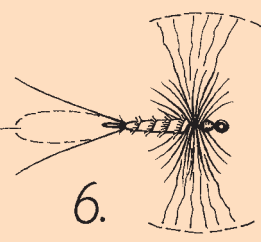
4.

Fäst in en tunn bunt med ljusa polyfibrer som vinge tvärs över kroken med 8-bindning (4). Bind därefter in ett strutsherlet till thorax och hackel (5).

5.

klipp

6.

Linda strutsherlet och gör ett huvud (6), klipp upp öglan till stjärtspröt och trimma vingarna.